Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Навчально-науковий інститут
педагогіки і психології

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Навчально- наукового інституту педагогіки і психології
проф. _____ Світлана КОНДРАТЮК
«28» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія освіти

галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)
спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)
(шифр і назва)
освітньо-професійна програма Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)
другого (магістерського) рівня вищої освіти
(назва)
Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією
НН інституту педагогіки і психології
«28» серпня 2024 р.
Голова: _____ Юлія БОНДАРЕНКО
д. пед. наук, професор

Суми – 2024

Розробники:

Пухно С. В. – к. психол. н, доцент, доцент кафедри психології

Викладач дисципліни:

Пасько К. М. – к. філос. н., доцент, доцент кафедри психології

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри психології..
Протокол № 1 від «28» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри _____ Кузікова С. Б.,
д.психол.н., професор

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Кількість кредитів – 3</td><td rowspan="15">Магістр</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td rowspan="13">Загальна кількість годин – 90</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>14 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>14 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>–</td><td>–</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>60 год.</td><td>82 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Консультації:</td></tr>
<tr><td>2 год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
</table>

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Психологія освіти»

Метою вивчення навчальної дисципліни «Психологія освіти» є:

– сформувати у студентів знання про сутність та закономірності психічного розвитку людини в процесі засвоєння соціально-історичного досвіду та про психологічні особливості процесу навчання та виховання як цілеспрямованого керування цією діяльністю;

– сформувати у студентів цілісні знання про психологічні аспекти педагогічної діяльності в сучасних освітніх установах;

– формувати у студентів компетентності щодо визначення продуктивності освітнього процесу і оптимальності умов досягнення високих результатів у професійній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологія освіти» є:

– розкрити сутність основних понять, які в сукупності визначають психологічну характеристику сучасної освіти;

– розкрити й проаналізувати предметний зміст і мотивацію сучасної

– освітянської діяльності;

– забезпечити засвоєння основних психологічних характеристик педагогічної діяльності;

– формувати у студентів навички аналізу психологічних аспектів педагогічної діяльності з метою їх застосування в майбутній професійній діяльності;

– сприяти розвитку творчого особистісного та професійного потенціалу студентів;

– сприяти становленню особистісної професійно-педагогічної

– позиції в аналізі і оцінці педагогічної діяльності фахівців сучасної освіти;

– формувати у студентів змістовний інтерес до психологічного світу дітей різного вікового періоду, підлітків, юнаків та молоді, як необхідну умову ефективного виконання завдань їх майбутньої професійної діяльності.

Відповідно до освітньо-професійної програми, вивчення дисципліни «Психологія освіти» передбачає набуття студентами таких компетентностей:

Програмні компетентності		
Інтегральна компетентність (ІК)	**ІК**	**ІК.** Здатність розв’язувати складні завдання та/ або теоретичні та практичні проблеми інноваційного та дослідницького характеру у процесі професійної діяльності, що передбачає застосування теорій і методів мовознавчої, літературознавчої, психолого-педагогічної науки, проведення педагогічних досліджень і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.
Загальні компетентності (ЗК)	**ЗК 1** **ЗК 2**	**ЗК 1.** Здатність усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, сумлінно виконувати

	ЗК 3 **ЗК 4** **ЗК 5** **ЗК 6** **ЗК 7** **ЗК 8**	професійні обов'язки, діяти відповідально та свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, нетерпимості до корупційної поведінки, поважати право і закон, володіти достатнім рівнем професійної правосвідомості (громадянська компетентність). **ЗК 2.** Здатність здійснювати міжособистісне спілкування на основі принципів гуманізації й довіри; здійснювати продуктивну письмову й усну фахову комунікацію українською та англійською мовами в навчанні, наукових дослідженнях, професійній діяльності з представниками професійних груп різного рівня, у широкому діапазоні соціальних і культурних контекстів та міжкультурного спілкування, збереженням національної культурної ідентичності (соціальна компетентність). **ЗК 3.** Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, різноманітність та мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність). **ЗК 4.** Здатність стратегічно планувати, приймати оптимальні рішення у професійній діяльності на основі сформованих ціннісних орієнтирів, дотримуватися трудової дисципліни, планування та управління часом; ефективно співпрацювати у команді з метою розв'язання освітніх завдань, бути критичним і самокритичним; мотивувати учасників освітнього процесу до досягнення спільної мети, адаптуватися до різних професійних ситуацій (лідерська компетентність). **ЗК 5.** Здатність генерувати нові ідеї, виявляти та розв'язувати проблеми у сфері професійної діяльності, проявляти ініціативність, системне творче мислення, підприємливість, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт (підприємницька компетентність). **ЗК 6.** Здатність оволодівати сучасними знаннями в контексті неперервної фахової підготовки і соціального життя; готовність до самоосвіти і самовдосконалення, постійного підвищення кваліфікації. **ЗК 7.** Здатність проводити дослідження за предметною спеціальністю з використанням інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій; застосовувати наукові методи, спостерігати, аналізувати, формулювати припущення, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати результати; усвідомлювати на основі критичного аналізу основні світоглядні теорії та принципи у навчанні та професійній діяльності, діяти у професійних і навчальних ситуаціях з позицій академічної доброчесності та професійної етики; розуміти етику роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо). **ЗК 8.** Здатність до саморефлексії та

		самовдосконалення, на основі чого формувати ціннісні орієнтації молоді, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, формувати soft-skills та hard-skills здобувачів освіти, до професійного самовизначення.
Професійні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)	**ПК 1** **ПК 2** **ПК 4** **ПК 5** **ПК 6** **ПК 7** **ПК 8** **ПК 9**	**ПК 1. Мовнокомунікативна компетентність** як здатність: забезпечувати здобувачам освіти навчання державною мовою; здійснювати міжкультурну та професійну комунікацію в різних видах англомовної мовленнєвої діяльності (говорінні, аудіюванні, читанні, писемному мовленні); забезпечувати партнерську взаємодію всіх суб'єктів освітнього процесу; формувати і розвивати мовнокомунікативні навички та вміння учнів; вести розгорнутий академічний монолог /діалог з фахової проблематики (лекція, урок, промова), брати участь у різних формах науково-педагогічної комунікації для презентації результатів досліджень у галузі мовнолітературної освіти, володіти полемічним мистецтвом, формувати індивідуальний стиль. **ПК 2.** Предметно-методична компетентність як здатність: застосовувати поглиблені знання з теорії української мови і літератури, англійської мови, філософії та психології сучасної освіти, педагогіки; методик навчання української мови і літератури, англійської мови для вирішення професійних завдань; застосовувати когнітивно-дискурсивні вміння для створення зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і писемній формах; оперувати методами наукового аналізу та структурування мовного, мовленнєвого, літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методів і прийомів; моделювати зміст навчання з української мови і літератури, англійської мови; розвивати предметну і ключові компетентності, наскрізні вміння, ціннісні ставлення відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів, визначених державними стандартами освіти; здійснювати інтегроване навчання; добирати і використовувати сучасні й ефективні методики й технології навчання, виховання і розвитку учнів; застосовувати, вдосконалювати, створювати доцільне дидактичне забезпечення освітнього процесу з урахуванням специфіки технологій електронного, мобільного й змішаного навчання. **ПК 4. Психологічна компетентність** як здатність визначати і враховувати в межах освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості здобувачів освіти , зокрема з особливими освітніми потребами; використовувати ефективні шляхи мотивації та організації пізнавальної діяльності учнів у ході навчання української мови, української літератури, англійської мови, використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їх позитивної самооцінки, складати навчальний план учня (за потреби) і сприяти формуванню індивідуальної освітньої траєкторії учнів.

		ПК 5. Здоров'язбережувальна компетентність як здатність організовувати безпечне та інклюзивне освітнє середовище, планувати й реалізовувати освітній процес у спосіб, сприятливий для здоров'я та безпеки здобувачів освіти; керувати власним емоційним станом, використовувати способи самозбереження психічного здоров'я під час професійної діяльності. **ПК 6. Проєктувально-прогностична компетентність** як здатність на основі аналізу сучасних концепцій навчання й виховання проєктувати творче освітнє середовище у процесі навчання української мови, української літератури, англійської мови; оперативно реагувати на зміни і прогнозувати результати освітнього процесу; планувати навчальні заняття з урахуванням модельних навчальних програм; визначати актуальні науково-методичні проблеми, планувати, організовувати, виконувати і представляти прикладне дослідження з української мови, літератури та методики навчання самостійно або у складі дослідницького колективу; застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження у професійній діяльності. **ПК 7. Організаційна компетентність** як здатність планувати, організовувати і здійснювати освітній процес з української мови, української літератури, англійської мови на засадах компетентнісного підходу, педагогічної взаємодії з учасниками освітнього процесу: з учнями, батьками, колегами, іншими фахівцями, брати компетентну участь у різних формах навчально-педагогічної комунікації (педради, методоб'єднання учителів або класних керівників, батьківські збори). **ПК 8. Оцінювально-аналітична компетентність** як здатність здійснювати об'єктивне оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів, обирати та/або розробляти ефективні види контрольновимірювальних матеріалів, забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів. **ПК 9. Інноваційна компетентність** як здатність аналізувати та практично застосовувати педагогічні інновації у професійній діяльності, взаємодіяти з іншими учасниками освітнього процесу на засадах партнерства та /або наставництва, визначати індивідуальні професійні потреби, власну професійну активність, наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя.

2. Передумови для вивчення дисципліни «Психологія освіти»

Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Психологія освіти» є вивчення навчальних дисциплін «Психологія», «Педагогіка», методики викладання конкретних дисциплін, проходження виробничої педагогічної практики.

3. Результати навчання за дисципліною «Психологія освіти»

Програмні результати навчання		
Знання	**ПРЗ 1** **ПРЗ 4** **ПРЗ 8** **ПРЗ 9**	**ПРЗ 1.** Знати сучасні концепції навчання й виховання, актуальні питання педагогіки, методик навчання української мови, української літератури, англійської мови; традиційні та інноваційні підходи до організації освітнього процесу, методи, прийоми, технології навчання, форми навчання (традиційне, електронне, мобільне, змішане), організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти в умовах реалізації концепції нової української школи. **ПРЗ 4.** Знати методи роботи з джерелами інформації з метою запобігання проблем та їх розв'язання; прав та свобод громадянина України, цінності гуманізму та громадянського суспільства; основні принципи державної політики у сфері освіти, тенденції інноваційного розвитку системи освіти в умовах сучасних викликів. **ПРЗ 8.** Знати раціональні прийоми розумових дій, психологічні чинники, які впливають на процес навчання учнів, методи і прийоми здійснення рефлексії навчальної діяльності учнів та її результативності; основні вербальні та невербальні прийоми і засоби впливу на суб'єктів навчання. **ПРЗ 9.** Знати основні аспекти створення творчого освітнього середовища у процесі навчання, особливості та дотримання умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.
Уміння	**ПРУ 1** **ПРУ 10**	**ПРУ 1.** Уміти застосовувати сучасні методики і технології для ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в галузі викладання української мови, української літератури, англійської мови, аналізувати шляхи мотивації учнів до саморозвитку, розробляти план практичної реалізації для формування адекватної позитивної самооцінки й я-ідентичності. **ПРУ 10.** Уміти дотримуватись культури академічної доброчесності у навчанні та власній професійній діяльності, демонструвати вміння формувати її принципи в учнів, проєктувати та реалізувати індивідуальні освітні траєкторії особистісного зростання, обирати ресурси для професійного розвитку впродовж життя.
Комунікація	**ПРК 2**	**ПРК 2.** Здатність використовувати основні вербальні та невербальні прийоми й засоби впливу на здобувачів

		освіти; уміння ефективно використовувати стратегії, тактики педагогічного спілкування, конструктивної та безпечної, суб'єкт- суб'єктної взаємодії з учасниками освітнього процесу та стейкхолдерами; співпрацювати в педагогічному колективі на засадах партнерства; вести діалог, брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних проблем; організовувати комунікацію учнів, створювати умови для ефективної бесіди, дискусії, мозкового штурму.
Автономія і відповідальність	**ПРА 1** **ПРА 2** **ПРА 3** **ПРА 4**	**ПРА 1.** Усвідомлювати соціальну значущість майбутньої професії, мати сформовану мотивацію до здійснення інноваційної професійної діяльності, виконання дослідницьких проєктів на засадах академічної доброчесності. **ПРА 2.** Бути готовим виконувати професійні обов'язки, дотримуючись принципів етики вчителя; організовувати освітній процес, ґрунтуючись на основних правових нормах і законах; управляти робочими або навчальними процесами з урахуванням набутих знань з предметної галузі, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, з урахуванням набутих знань з предметної галузі. **ПРА 3.** Проявляти ініціативу, готовність брати на себе відповідальність за внесок до професійних знань і практики та/або оцінювання результатів діяльності команд та колективів. **ПРА 4.** Бути готовим продовжувати навчання з високим ступенем автономії, за власною ініціативою планувати, визначати умови та ресурси професійного розвитку, організовувати процес самонавчання та самовдосконалення впродовж життя.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	**«Відмінно»** – навчальна діяльність високої якості та відповідає всім вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно повністю, без пробілів, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані на високому рівні, всі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їх виконання оцінено числом балів, близьким до максимального.
82-89	**«Дуже добре»** – навчальна діяльність високої якості та відповідає всім основним вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно повністю, без пробілів, необхідні практичні навички роботи в основному сформовані, всі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального.

74-81	**«Добре»** – навчальна діяльність якісна та відповідає більшості вимог, теоретичний зміст курсу освоєно повністю, без суттєвих пробілів, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки.
64-73	**"Задовільно"** – навчальна діяльність якісна та відповідає основним вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно частково, але пробіли не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі види завдань виконані з помилками.
60-63	**«Посередньо»** – навчальна діяльність слабка та не відповідає більшості вимог, теоретичний зміст курсу освоєно частково, наявні деякі пробіли, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато навчальних завдань, що передбачені програмою навчання, не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35-59	**«Незадовільно» (з можливістю перездачі)** – навчальна діяльність низької якості та не відповідає основним вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно частково, наявні суттєві пробіли, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконано, або якість їх виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального.
1-34	**«Незадовільно» (без можливості перездачі)** – навчальна діяльність низької якості та не відповідає вимогам, теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки.

Розподіл балів, які отримують студенти (ДФН)

Залік

Поточний контроль										КЗ	Сума	Загальна сума
Розділ 1		Розділ 2				Розділ 3		Розділ 4				
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10			
5	5	5	5	10	10	10	10	5	5		70	100
Контроль самостійної роботи												

1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	20	30	

Т1, Т2 ... Т15 – теми розділів; К1... К3 – контрольні заходи

Розподіл балів, які отримують студенти (ЗФН)

Залік

Поточний контроль										КЗ	Сума	Загальна сума
Розділ 1		Розділ 2				Розділ 3		Розділ 4				
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10			
				5	5		5	5		20	40	100
Контроль самостійної роботи												
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		60	

Т1, Т2 ... Т15 – теми розділів; К1... К3 – контрольні заходи

Згідно з Положенням «Про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка», ухвалене рішенням вченої ради університету (протокол № 4 від 28.11.2022 р.), можливе зарахування результатів навчання з окремої теми/тем, розділу, індивідуального завдання (контрольної роботи) чи дисципліни в цілому, здобутих за цими видами освіти. Обсяг зарахування в годинах/кредитах ECTS визначається згідно переліку компетентностей і результатів навчання, передбачених даною робочою програмою. Зарахування результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється у відповідності до пунктів 3.6-3.9 названого Положення.

Політика дисципліни

Вивчення дисципліни передбачає дотримання положень Кодексу академічної доброчесності СумДПУ імені А.С. Макаренка, затвердженого наказом № 420 від 30 вересня 2019 р.

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення Кодексу академічної доброчесності [Кодекс академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка Режим доступу:

https://sspu.edu.ua/images/2019/manual/kodeks_akademichnoyi_dobrochesnosti_6c82c.pdf]

Окреслимо його основні складові. Складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб. Надавати для оцінювання лише результати власної роботи. Не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/ покращити результати інших

студентів. Не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Академічна доброчесність.

У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти робота оцінюється на мінімальний бал.

Шкала оцінювання підсумкового контролю: національна та ECTS

За шкалою ЕКТС	За 100-бальною шкалою	За національною шкалою (форма контролю – іспит, диф. залік)	Пояснення
A	90 - 100	відмінно	Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок.
B	82 - 89	добре	Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками.
C	74 - 81	добре	Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані правильно з незначною кількістю суттєвих помилок.
D	64 - 73	задовільно	Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані нижче середнього рівня, але зі значною кількістю помилок

E	60 - 63	задовільно	Кредити зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям.
Fx	35 - 59	незадовільно з можливістю повторного складання	Кредити не зараховано. Здобувачу надається можливість скласти визначені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки.
F	1 - 34	незадовільно з повторним вивченням курсу	Кредити не зараховано. Здобувач повинен повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Для поточного контролю використовуються форми: усні опитування; обговорення теоретичних питань; проведення психодіагностичних методик, оброблення та аналіз їхніх результатів; виконання, обговорення та оцінювання практичних завдань; обговорення студентами виконаних індивідуальних навчально-дослідних завдань (у вигляді письмової роботи);. Результати самостійної роботи контролюються з використанням технології дистанційного навчання.

Семестровий контроль – залік. Для підсумкового контролю знань у формі заліку використовується підсумкове тестування.

6. Програма навчальної дисципліни «Психологія освіти»

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ І. Методологічний вступ до психології освіти

Тема 1. Загальна характеристика психології освіти. Аналіз понять «психологія», «освіта», «психологія освіти». Психологія, її сутність та зміст. Освіта, її сутність та зміст. Психологія освіти як галузь психологічного знання. Об'єкт, предмет, функції та завдання психології освіти. Структура психології освіти. Місце психології освіти в системі психологічних знань. Зв'язок психології освіти з іншими галузями психології і педагогікою. Роль психології освіти в житті суспільства, у професійній підготовці педагогів.

Тема 2. Історія і методологія психології освіти. Історія психології

освіти. Методологічні завдання, підходи та принципи психології освіти. Методи психології освіти. Класифікація методів. Характеристика групи емпіричних методів: спостереження, експеримент, інтерв'ю, анкетування, психодіагностичні методи. Використання тестів в дослідженнях з психології освіти.

Розділ ІІ. Психологічна характеристика освітнього процесу: психологія навчально-виховної та педагогічної діяльності

Тема 3. Психологія навчальної діяльності в закладах освіти: психологічні засади процесу навчання. Психологічна характеристика понять: учіння, научіння, навчальна діяльність, навчання. Психологія навчальної діяльності. Психологічна специфіка навчання дітей у закладі дошкільної освіти. Психологія навчальної діяльності у закладах загальної середньої освіти. Позашкільна освіта: психологія навчальної діяльності за різними напрямами позашкільної освіти. Психологія навчальної діяльності у закладах професійно-технічної освіти. Психологія навчальної діяльності у закладах вищої освіти. Освіта дорослих. Психологія навчальної діяльності у закладах післядипломної освіти.

Тема 4. Психологічні засади процесу виховання, самовиховання, та перевиховання. Психологічна характеристика процесу виховання. Роль виховання в процесі формування мотивів і форм поведінки дитини. Закономірності та принципи виховання дошкільників. Дитячий колектив та його виховні можливості. Виховання в сім'ї. Типологія сучасних сімей. Порушення сімейного виховання. Стиль сімейного виховання та його вплив на розвиток дитини. Психологічні проблеми самовиховання. Співвідношення навчання, виховання і самовиховання. Специфіка виховання у кризові періоди життя дитини.

Тема 5. Психологічні основи педагогічних технологій. Поняття «педагогічна технологія». Класифікація педагогічних технологій. Стислий аналіз основних педагогічних технологій. Сучасні технології управління освітнім процесом. ІКТ технології. Активізація та інтенсифікація навчальної діяльності учнів. Проблемні методи навчання. Психолого-педагогічна сутність інтерактивних методів навчання. Сутність та психолого-педагогічна ефективність використання інформаційних технологій у навчально-виховному процесі. Психологічна сутність проектного навчання. Гуманістично та особистісно зорієнтовані технології (особистісно-зорієнтоване розвивальне навчання). Технології вільної освіти та природо-відповідні технології.

Тема 6. Психологія педагогічної діяльності. Загальна характеристика педагогічної діяльності. Психологічна структура педагогічної діяльності. Компоненти педагогічної діяльності. Психологічна характеристика суб'єктів педагогічної діяльності. Професійна культура та компетентність педагога. Практична готовність педагога до професійної діяльності. Педагогічна майстерність. Стилі педагогічної діяльності. Поняття індивідуального стилю педагогічної діяльності. Психологічний аналіз педагогічного спілкування. Конфлікт у педагогічному спілкуванні. Педагогічний колектив як умова ефективності праці вчителя. Психологічний клімат в колективі. Стрес в професійній діяльності. Професійні деформації особистості. Поняття успіху в професійній діяльності. Динаміка професійного успіху. Специфіка

підготовки майбутнього викладача до роботи з дорослими.

Розділ ІІІ. Психологічна характеристика суб'єктів освітнього процесу

Тема 7. Психологія здобувачів освіти. Психологічні особливості здобувачів дошкільної освіти: загальні закономірності психічного розвитку дитини у дошкільні роки. Критерії психічного розвитку дітей від народження до шести років. Основні психологічні проблеми дошкільників. Соціально-психологічна адаптація дошкільників. Причини та наслідки дезадаптації дітей дошкільного віку. Основні форми роботи психолога з дезадаптованими дітьми.

Вікові психологічні особливості здобувачів освіти закладу загальної середньої освіти. Психологія молодшого школяра. Психологічна готовність дитини до школи. Адаптація дитини до навчання в школі та мотивація навчання. Чинники адаптації. Поняття дезадаптації. Мотивація навчання. Тривожність, агресивність та страхи молодших школярів. Довільність поведінки в молодшому шкільному віці. Педагогічна занедбаність дитини: сутність та характеристика поняття.

Психологічні труднощі підліткового віку. Особливості емоційної та мотиваційної сфери підлітків. Особливості дезадаптації в підлітковому віці. Девіантна поведінка підлітків. Класифікацію видів девіантної поведінки.

Психологічні особливості юнацтва. Студентство як соціально-вікова група. Професійно-орієнтоване навчання як провідний вид діяльності в юнацькому віці. Формування професійної спрямованості особистості студента. Формування професійних та особистісних якостей майбутнього фахівця. Соціально-психологічні особливості студентської групи. Проблема лідерства. Соціально-психологічний клімат у групі та його вплив на її працездатність.

Психологічні особливості здобувачів професійно-технічної освіти. Вибір професії. Класифікація професій. Психологічні особливості взаємодії суб'єктів професійної діяльності. Психологічні особливості діяльності фахівця певного типу професії. Професійно важливі якості фахівця. Соціально-психологічні умови ефективної навчальної діяльності.

Психологічні особливості освіти дорослих. Дорослість як базова категорія андрагогіки. Розбіжності в поглядах на встановлення меж періодів дорослості. Періодизація стадій дорослості.

Тема 8. Психологія педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів освіти. Психологічні особливості особистості вихователя закладу дошкільної освіти, вчителя закладу загальної середньої освіту, педагога. Психологічна культура педагога. Професійно-значущі якості сучасного педагога. Професійна та психологічна готовність педагога до навчання дітей з особливими освітніми потребами. Професіограма педагога. Структурно-ієрархічна модель особистості вчителя. Професійний розвиток педагога. Поняття про професійну деформацію особистості. Прояви професійної деформації педагога. Явище емоційного вигорання у педагогічній діяльності: сутність, фази, засоби подолання. Соціально-психологічний клімат педагогічного колективу і його основні показники.

Розділ IV. Психологія безпечного освітнього середовища.

Тема 9. Психологічна безпека освітнього середовища. Психологічна характеристика безпеки освітнього середовища. Психологічні чинники безпечного освітнього середовища, їх характеристика. Захищеність в освітньому середовищі. Комфортність в освітньому середовищі. Психотравмуючі ситуацій у навчальному процесі закладу освіти; конфлікти у стосунках «вчитель – учень», «учень – учень», «учень – батьки», тощо; проблема адаптації; атмосфера конкуренції між однолітками; надмірна вимогливість педагогів, тощо. Протидія булінгу в закладах освіти. «Академічна доброчесність». Показники дотримання академічної доброчесності викладачами та здобувачами освіти. Форми відповідальності за порушення безпеки освітнього середовища та норм академічної доброчесності учасниками освітнього процесу у ЗВО.

Тема 10. Психологія безпечного освітнього простору в умовах спеціально організованого навчання, інклюзії. Інклюзія. Соціальна інклюзія. Інклюзія в освіті. Діти з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта: мета, завдання, функції, принципи. Основні принципи інклюзивного навчання. Команда супроводу. Основні напрямки супроводу. Умови адаптації дитини до освітнього середовища. Психологічні умови безпечного інклюзивного навчання учнів. Індивідуальна програма розвитку (ІПР) дитини: індивідуальний курикулум. Психологія диференційованого викладання. Ознаки небажаної поведінки. Ресурсна кімната. Психологічні рекомендації із супроводу та взаємодії з дитиною з особливими освітніми потребами.

6.1. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лекції	практичні	консультації	самостійна робота		лекції	практичні	консультації	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ І. Методологічний вступ до психології освіти										
Тема 1. Загальна характеристика психології освіти	8	1	1		6	8				8
Тема 2. Історія і методологія психології освіти.	8	1	1		6	8				8

Разом за розділом І.	16	2	2		12	16				16
Розділ ІІ. Психологічна характеристика освітнього процесу: психологія навчально-виховної та педагогічної діяльності										
Тема 3. Психологія навчальної діяльності в закладах освіти: психологічні засади процесу навчання.	8	1	1		6	9	1			8
Тема 4. Психологічні засади процесу виховання, самовиховання, та перевиховання.	8	1	1		6	8				8
Тема 5. Психологічні основипедагогічних технологій.	10	2	2		6	10	1	1		8
Тема 6. Психологія педагогічної діяльності.	10	2	2		6	9		1		8
Разом за розділом ІІ.	36	6	6		24	36	2	2		32
Розділ ІІІ. Психологічна характеристика суб'єктів освітнього процесу										
Тема 7. Психологія здобувачів освіти.	10	2	2		6	8				8
Тема 8. Психологія педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів освіти.	10	2	2		6	10	1	1		8
Разом за розділом ІІІ	20	4	4		12	18	1	1		16
Розділ ІV. Психологія безпечного освітнього середовища										
Тема 9. Психологічна безпека освітнього середовища.	8	1	1		6	11	1	1		9
Тема 10. Психологія безпечного освітнього простору в умовах спеціально організованого навчання, інклюзії.	8	1	1		6	9				9
Разом за розділом ІV.	18	2	2	2	12	20	1	1		18
Усього годин	90	14	14	2	60	90	4	4		82

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
РОЗДІЛ І. Методологічний вступ до психології освіти			
1	Тема 1. Загальна характеристика психології освіти	1	
2	Тема 2**.** Історія і методологія психології освіти.	1	
Розділ ІІ. Психологічна характеристика освітнього процесу: психологіянавчально-виховної та педагогічної діяльності			
3	Тема 3. Психологія навчальної діяльності в закладах освіти: психологічні засади процесу навчання.	1	1
4	Тема 4. Психологічні засади процесу виховання, самовиховання, та перевиховання.	1	
5	Тема 5. Психологічні основи педагогічних технологій.	2	1
6	Тема 6. Психологія педагогічної діяльності.	2	
Розділ ІІІ. Психологічна характеристика суб'єктів освітнього процесу			
7	Тема 7. Психологія здобувачів освіти.	2	
8	Тема 8. Психологія педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів освіти.	2	1
Розділ ІV. Психологія безпечного освітнього середовища			
9	Тема 9. Психологічна безпека освітнього середовища.	1	1
10	Тема 10. Психологія безпечного освітнього простору в умовах спеціально організованого навчання, інклюзії.	1	

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
Розділ І. Методологічний вступ до психології освіти			
1	Тема 1. Загальна характеристика психології освіти	1	
2	Тема 2. Історія і методологія психології освіти.	1	
Розділ ІІ. Психологічна характеристика освітнього процесу: психологія навчально-виховної та педагогічної діяльності			
3	Тема 3. Психологія навчальної діяльності в закладах освіти: психологічні засади процесу навчання.	1	
4	Тема 4. Психологічні засади процесу виховання, самовиховання та перевиховання.	1	

5	Тема 5. Психологічні основи педагогічних технологій.	2	1
6	Тема 6. Психологія педагогічної діяльності.	2	1
Розділ ІІІ. Психологічна характеристика суб'єктів освітнього процесу			
7	Тема 7. Психологія здобувачів освіти.	2	
8	Тема 8. Психологія педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів освіти.	2	1
Розділ IV. Психологія безпечного освітнього середовища			
9	Тема 9. Психологічна безпека освітнього середовища.	1	1
10	Тема 10. Психологія безпечного освітнього простору в умовах спеціально організованого навчання, інклюзії.	1	

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти: навч. посіб. / В. Є. Виноградова, В. І. Юрченко. 2-е вид. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 296 с. Режим доступу: https://lira-k.com.ua/preview/12630.pdf
2. Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник / В. М. Поліщук. – 4-те вид., стер. – Суми : Університетська книга, 2019. 352 с. / [електронний ресурс] Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29700/1/V_Polishchuk_WPP_IL.pdf
3. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – К.: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. 300 с. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf
4. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с. Режим доступу: http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3544/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8%20%20-%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D1%8F%D1%8F.pdf
5. Токарева Н. М. Шамне А. В. Вікова і педагогічна психологія : підручник [для студентів вищих навчальних закладів]. Київ, 2017. Режим доступу: http://dglib.nubip.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/4347
6. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. Львів: «Новий світ – 2000», 2019. 264 с. Режим

доступу:
http://navigator.rv.ua/wp-content/uploads/2019/10/Osnovy-inklyuzyvnoyi-pedagogyky-OK-2019.pdf

Додаткові

1. Грень Л. М. Сучасна освіта України: державно управлінський аспект: монографія / Л. М. Грень, С. А. Вавренюк, П. І. Алієва. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2021. 238 с. Режим доступу: https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/f51181f7-d105-45d9-84f6-6ec105d28821/content
2. Євтух М. Б. Педагогічна психологія: Підручник / М.Б. Євтух, Е.В. Лузік, Н.В. Ладогубець, Т.В. Ільїна. К.: Кондор-Видавництво, 2015. 420 с.
3. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н. П. Наволокова. Х.: Вид. група «Основа», 2009. 176 с.
Режим доступу: https://archive.org/details/navenciclop/page/18/mode/2up
4. Карпенко Є. Вікова та педагогічна психологія: Актуальні студії сучасних українських учених: навч. посібник. Дрогобич: Посвіт, 2014. 152 с. http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/348/1/Карпенко%20Є.%20вікова.pdf
4. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]. К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с. Режим доступу:
https://lib.iitta.gov.ua/719179/1/%D0%86%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0_%D0%B2%D1%96%D0%B4%20%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%20%D0%B4%D0%BE%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8.pdf
5. Кокун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: Монографія. К.: ДП «Інформ.-аналіт. Агенство», 2012. 200 с. http://lib.iitta.gov.ua/1651/1/Кокун_Моногр_12.pdf
6. Лук'янова Л. Б., Аніщенко О. В. Освіта дорослих: короткий термінологічний словник / Авт.-упор. Лук'янова Л.Б., Аніщенко О.В. К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2014. 108 с.
7. Мельник І. С. Педагогічна психологія: дошкільний вік. Навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта». К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. – 128 с. Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27941/1/I_Melnyk_PP_posibnuk_2013.pdf
8. Психологічна безпека особистості: міжнародна колективна монографія / за заг. ред. І. В. Волженцевої. Переяслав (Київ. обл.), 2020. 550 с.
9. Психологія стресу: підручник / Л. Б. Наугольник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 324 с. / [електронний ресурс] Режим доступу: https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-

content/uploads/2016/10/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%83.pdf
10. Психолого-педагогічні технології відбору учнівської молоді до вищих навчальних закладів педагогічного профілю: монографія / [Єгорова Є. В, Заєць І. В., Ігнатович О. М., Кобченко В. І., Литвинова Н. І., Марченко І. Б., Мерзлякова О. Л., Синявський В. В., Шевенко А. М., Татаурова-Осика Г. П., за ред. О. М. Ігнатович]. К.: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2016. 487 с. Режим доступу: http://ipood.com.ua/e-library/psihologo-pedagogichni-tehnologi-vidboru-uchnivsko-molodi-do-vnz-pedagogichnogo-profilyu
11. Практикум з психології : психодіагностичні методики для самопізнання / упорядник Періг І.М. Тернопіль : СМП «Тайп», 2017. 116 с. Режим доступу: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/22515/1/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC%20%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%202017.pdf
12. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник. / Андрєєнкова В. Л., Мельничук В. О., Калашник О. А. К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 132 с. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/2019-11-25-protydiy-bullingy.pdf
13. Рекомендації студентам щодо активного навчання в умовах онлайн-освіти: навч.-метод. посіб. / Базиленко А. К., Іванова І. Б., Кириленко В. Г., Кондукоцова Н. В. К.: Університет «Україна», 2020. 85 с. Режим доступу: https://vo.uu.edu.ua/pluginfile.php/443948/mod_resource/content/1/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%BC%20%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE%20%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%20%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%85%20%D0%BE%D0%BD%D0%BB%D0%B0%D0%B9%D0%B D-%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8.pdf
14. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім’ї : навч. посіб. / О. А. Столярчук. – Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. – 136 с. / [електронний ресурс]. Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/19502/1/O_Stoliarchuk_PSS_IL.pdf
15. Сучасні соціальні технології в освіті : Колективна монографія / [[кол.авт.] за заг. ред. Наталії Сейко]. – Житомир : Вид. О.О. Євенок, 2018. 332 с. Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/32727/1/%D0%96%D0%94%D0%A3%20%D0%BC%D0

%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%905.pdf
16. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т. П. К., 2018. 56 с. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/21kbos.pdf

Інформаційні ресурси

1. Закон Україну «Про освіту». Режим доступу: http://ru.osvita.ua/legislation/law/2231/
2. Закон Україну «Про вищу освіту». Режим доступу: http://ru.osvita.ua/legislation/law/2235/
3. Закон Україну «Про загальну середню освіту». Режим доступу: http://ru.osvita.ua/legislation/law/2232/
4. Закон Україну «Про позашкільну освіту». Режим доступу: http://ru.osvita.ua/legislation/law/2241
5. Закон Україну «Про професійно-технічну освіту». Режим доступу: http://ru.osvita.ua/legislation/law/2245/
6. Державний стандарт базової середньої освіти. Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-89
7. Концепція «Нової української школи». Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1aJCZ_Vy1qlMhalPC3y4_vKgV-mB_aVry/view
8. Професійний стандарт вчителя закладу загальної середньої освіти. Режим доступу: https://docs.google.com/viewer?docex=1&url=https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=8739 – дистанційний курс наMoodle СумДПУ.
9. ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» https://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2017/06_21_posylannia/dstu_8302.pdf

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Нормативні документи МОН України.
2. Посібники та підручники з психології.
3. Словники та енциклопедії з психології.
4. Мультимедійні презентації.
5. Зображувальна наочність: схеми, таблиці.
6. Елементи дистанційного навчання.
7. Роздатковий матеріал з психодіагностичних методик.